

วาทกรรมทางการเมือง

มัจฉาวิชาพาวิกฤต

คนไทยพูดไม่เป็น

การพูดไม่เป็นทำให้ขัดข้อง ขัดแย้ง ที่ไม่ควรมีเรื่องก็กลายเป็นมีเรื่อง ที่มีเรื่องก็กลายเป็นรุนแรง สิ่งที่ควรแก้ปัญหาได้ก็แก้ไม่ได้ และสามารถก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้นมาได้

การพูดอย่างถูกต้องจะต้องเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะพระพุทธองค์ทรงบัญญัติ สัมมวาจา เป็นองค์หนึ่งในมรรค ๘ ในพระไตรปิฎกมีพุทธพจน์เป็นอันมากเกี่ยวกับสัมมวาจา ซึ่งคัดมาให้ดูตอนหนึ่ง ดังต่อไปนี้

สัมมวาจา

พุทธพจน์

“...ละมูสาวาท เป็นผู้เว้นขาดจากมูสาวาท เป็นผู้กล่าวความจริง ดำรงอยู่ในคำสัตย์ เป็นหลักฐานเชื่อถือได้ไม่พูดลวงโลก

ละวาจาเสื่อมเสียตเป็นผู้เว้นขาดจากวาจาเสื่อมเสียตได้ยินจากฝ่ายนี้แล้ว ไม่บอกฝ่ายโน้น เพื่อทำลายฝ่ายนี้ หรือได้ยินจากฝ่ายโน้นแล้ว ไม่บอกฝ่ายนี้ เพื่อทำลายฝ่ายโน้น ทั้งนี้ เมื่อเขาแตกแยกกันแล้ว ก็สมานให้ดีกัน หรือเมื่อเขาดีกันอยู่ก็ส่งเสริม

ชอบความพร้อมเพรียงกัน ยินดีในคนที่พร้อมเพรียงกัน ชื่นชมในคนที่พร้อมเพรียงกัน เป็นผู้กล่าววาจาสมานสามัคคีกัน

ละวาจาหยาบ เป็นผู้เว้นขาดจากวาจาหยาบ เป็นผู้กล่าววาจาซึ่งไม่มีโทษ เสนาะหู ชวนให้รักใคร่ จับใจ เป็นภาษาชาวเมือง อันคนส่วนมากปรารถนาและชอบใจ

ละการเจรจาเพื่อแจ้งเป็นผู้เว้นขาดจากการเจรจาเพื่อแจ้งกล่าวถูกกาล กล่าวตามเป็นจริง กล่าวอิงอรรถ กล่าวอิงธรรม กล่าวอิงวินัย เป็นผู้กล่าววาจา มีหลักฐาน มีที่อ้าง มีขอบเขต ประกอบด้วยประโยชน์ ตามกาล...”*

จะเห็นได้ว่าพระพุทธองค์ทรงกล่าวถึงการพูดอย่างละเอียดลออมากโดยสรุป

พูดความจริง ไม่หลอกลวง ไม่ส่อเสียด ไม่พูดให้ทำลายกัน พูดส่งเสริมให้สมานกัน พูดให้เกิดความสามัคคี ไม่พูดหยาบ พูดเพราะ ไม่พูดเพื่อจ้อ พูดมีหลักฐานอ้างอิงได้ พูดถูกกาล ประกอบด้วยประโยชน์

ลองอ่านข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ภาษาไทย ก็เห็นถ้อยคำเหล่านี้

“ดระบัดสัตย์”

“เฮงชวย”

*จากพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๔ พระสูตรตันตปิฎก เล่ม ๖ มัชฌิมนิกาย อุปรินิพนธาสกั เทวทาสุตต หน้า ๑๖ (คัดลอกโดย นายแพทย์ประเวศ วะสีเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๓๗)

“เยี่ยงโจร”

“กลืนน้ำลายตัวเอง”

“กากเดน รสช.”

“โหนรถด่วนเที่ยวสุดท้าย”

“ผลิตภัณฑ์ตกขบวน”

“ชวนตอกฉลาด”

“ฉลาดดีแสดหน้าชวน”

ถล่ม จวก ฉะ หักหลัง ถีบส่ง

ฯลฯ

ภาษาเหล่านี้ล้วนเป็นการโหมเชื้อไฟให้ร้อนแรงใส่กันมากขึ้นมีทิวมากขึ้น สมานกันไม่ได้มากขึ้น แบ่งขั้วกันมากยิ่งขึ้น เป็นมิจฉาวาจาที่พาไปสู่วิกฤต มิจฉาวาจาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้พูด แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะวาทกรรมในการเสนอข่าว และเป็นวัฒนธรรมไทย เพราะข่าวอย่างเดียวกันถ้าอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษกับภาษาไทยจะให้ความรู้สึกต่างกันข่าวภาษาไทยมี “รสชาติ” มากกว่ามาก แต่เพราะจะเอา “รสชาติ” นั้นแหละมันทอนกำลังสังคมไทยลงไปจนแทบไม่เหลืออะไรแล้ว

คนไทยชอบดูมวย

และเอาการเมืองเป็นเวทีมวยมานานแล้วแสวงหาความมั่นใน “รสชาติ” ของมวยจึงมีวาทกรรมทางการเมืองอันตรงข้ามกับพุทธพจน์ในเรื่องสัมมาวาจา ดังที่ยกมาให้ดู

ขึ้นยังเอาการเมืองเป็นเวทีมวยต่อไปอีก บ้านเมืองจะต้องวิกฤตแน่ๆ

ในเรื่องยากๆ ของบ้านเมืองต้องมีความสมานสามัคคีจึงจะทำได้สำเร็จ การพูดจาและรายงานข่าวแบบที่มกั้นไปมา ทำให้แบ่งขั้วมากขึ้น ไม่มีทางแก้ปัญหาสำเร็จ

เรื่องฉลาดอดข้าวประท้วง พุดไปพุดมาแบ่งขั้วเป็นพวกเชียร์ฉลาดที่มชวน กับพวกเชียร์ชนที่มชพวกฉลาด ทั้ง ๆ ที่สาระสำคัญของเรื่องนี้คือการพัฒนาการเมืองให้ดีขึ้นโดยคำนึงถึงศีลธรรมและประสิทธิภาพ การที่จะพัฒนาการเมืองให้ดีขึ้นอย่างก้าวกระโดดที่เรียกว่าปฏิรูปทางการเมืองนั้น ต้องการความสมานสามัคคีของทุกฝ่าย ซึ่งควรจะพุดจาแบบบอดออมถนอมใจกัน ดึงมาเชื่อมโยงกัน จะได้แก้ปัญหาของบ้านเมืองได้จริง ๆ

ความแตกต่างไม่ใช่อุปสรรคของการแก้ปัญหา

ไม่ใช่ว่าความเห็นของกรรมาธิการชุดคุณประจวบ ความคิดของคุณมีชัย กรรมาธิการวิสามัญ ของสภาผู้แทน ความเห็นของประธานสภา ความเห็นของรัฐบาล ความเห็นของพรรคพลังธรรมที่ต่างต่างกัน มันจะต้องเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน

นั่นคือความคิดแบบแยกขั้ว หรือแบบทำให้กลายเป็นศัตรู (antagonism) ซึ่งไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ในความจริง ธรรมชาติมีความหลากหลายและเชื่อมโยงกัน จึงเกิดดุลยภาพ

ความแตกต่างหรือความหลากหลายเป็นธรรมชาติธรรมดา

ความรักความเมตตาต่อกันจะดึงความหลากหลายให้เข้ามาเชื่อมโยง และเกิดพลังสร้างสรรค์ การบังคับให้เกิดความเหมือนกันก็ดี หรือการเห็นสิ่งที่ต่างต่างกันเป็นปฏิปักษ์กันก็ดี ล้วนนำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรง

ประเด็นจึงไม่ใช่ไปทำให้เกิดความเหมือนต่ออยู่ที่ความรักความเมตตาต่อกัน ร้อยความแตกต่างไปสู่การสร้างสรรค

ดอกไม้หลาก ๆ สี มีเข็กร้อยเป็นพวงมาลัยอันสวยงามบูชาพระ ต้องมีการร้อยความหลากหลาย นำไปสู่ความงามและคุณค่า

การร้อยคือการสังเคราะห์

ในโลกนี้ไม่ได้มีแต่การวิเคราะห์การวิเคราะห์ควรเป็นไปเพื่อสังเคราะห์ หากวิเคราะห์โดยไม่มีเจตนาสังเคราะห์การวิเคราะห์ก็คือการทำให้แตกเป็นเสี่ยงๆ

การจะสังเคราะห์ได้ต้องมีความรัก ความเมตตาด้วย

การขาดความรักความเมตตา ทำให้มีมิจฉาวาจา

ความรักความเมตตา ทำให้มีสัมมาวาจา

ขอให้ทุกฝ่ายมีสัมมาวาจา ทั้งหัวหน้าพรรค ลูกพรรค นักวิชาการ ปัญญาชนตลอดจนสื่อมวลชนโรงเรียนควรจะนำเรื่องสัมมาวาจาไปตีความกันให้ดี และมีการฝึกฝนคนไทยให้พูดเป็น

สังคมไทยใช้ความจริงน้อย แต่ใช้อารมณ์ความรู้สึกมาก

อารมณ์ความรู้สึกเป็นเรื่องของแต่ละคนจึงหาความเห็นพ้องในการตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกันได้ยาก ซึ่งเป็นเรื่องที่อันตราย เพราะเมื่อไม่สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกันได้ ปัญหา ก็จะสะสมไปสู่วิกฤต เช่น วิกฤตการจราจร อันควรเป็นเรื่องที่ควรตัดสินใจได้ตั้งแต่เมื่อ ๑๕-๒๐ ปีก่อน เรื่องวิกฤตการจราจรเป็นเรื่องรูปธรรมที่เห็นได้ง่ายสำหรับคนกรุงเทพฯ ที่จริงมีวิกฤตการณ์ที่ร้ายแรงกว่าปัญหาจราจรอีกมากมายนักในบ้านเมืองของเรา

ต้องรู้ความจริงและใช้ความจริงจึงจะแก้ปัญหาได้ การเอะอะมะเทิ่งโดยปราศจากความจริง แก้ปัญหาไม่ได้

สัมมาวาจา คือ การใช้ความจริง

วาทกรรมทางการเมืองควรปรับเปลี่ยนจากมิจฉาวาจาไปสู่สัมมาวาจา ให้มากขึ้นขอฝากพุทธพจน์เกี่ยวกับสัมมาวาจาข้างต้นไว้เป็นเครื่องเตือนใจด้วย